

Паращенко О.К.
*аспірант кафедри фінансового права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ РЕЄСТРАТОРІВ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ ТА ПРОГРАМНИХ РЕЄСТРАТОРІВ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ-ПІДПРИЄМЦЯМИ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ НА СПРОЩЕНІЙ СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ, ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ У 2021 РОЦІ

Державні реформи є частим явищем сучасної України, причини та передумови яких, як правило, мають більш політичне забарвлення, ніж є викликом часу через вплив динамічних змін у суспільстві. Податкова реформа останніх років не є виключенням. Одним з елементів останньої є обов'язкове застосування реєстраторів розрахункових операцій (далі – РРО) фізичними особами-підприємцями, які є платниками єдиного податку (далі – ФО-П), введеного законодавцем з таких мотивів: значні обсяги «тінізації» економіки; не застосування РРО тими суб'єктами господарювання, які згідно законодавства не звільнені від такого обов'язку, у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг; створення рівних конкурентних умов для суб'єктів господарювання, для яких встановлено обов'язок застосовувати РРО шляхом спрощення та здешевлення процесу застосування РРО шляхом запровадження інноваційних технологічних рішень у вигляді програмних РРО (далі – ПРРО), як альтернативи класичним РРО [1].

Керуючись зазначеними мотивами законодавець вносить зміни до Податкового кодексу України (далі – ПК України) [2] та Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» № 265/95-ВР від 06.07.1995 року (далі – Закон № 265/95-ВР) [3] шляхом прийняття 20.09.2019 року законів України «Про внесення змін до Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері

торгівлі, громадського харчування та послуг» та інших законів України щодо детінізації розрахунків у сфері торгівлі та послуг № 128-IX (далі – Закон № 128-IX) [4] та «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо детінізації розрахунків у сфері торгівлі і послуг» № 129-IX (далі – Закон № 129-IX) [5]. Метою останніх є встановлення обов'язкового застосування ФО-П РРО та/або ПРРО для якомога ефективнішої детінізації їх доходів.

Ураховуючи складну епідемічну ситуацію у світі та, зокрема в Україні, зміни, внесені законами № 128-IX та № 129-IX, відтерміновувалися та зазнавали коректувань. Тому ми здійснили аналіз чинного податкового та суміжного законодавства з цього питання для кращого усвідомлення умов, у яких перебувають ФО-П наразі.

По-перше, Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо лібералізації застосування реєстраторів розрахункових операцій платниками єдиного податку та скасування механізму компенсації покупцям (споживачам) за скаргами щодо порушення встановленого порядку проведення розрахункових операцій частини суми застосованих штрафних санкцій від 01.12.2020 р. № 1017-IX було збільшено ліміти обсягу річних доходів ФО-П, а саме: для першої групи – не перевищує 167 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року; другої групи – не перевищує 834; третьої групи - не перевищує 1167 [6].

По-друге, проаналізувавши приписи ПК України та Закону № 265/95-ВР щодо застосування РРО та/або ПРРО ФО-П, які є платниками єдиного податку, зазначаємо таке:

РРО та/або ПРРО не застосовується:

- платниками єдиного податку першої групи;
- з 1 січня 2021 року до 1 січня 2022 року фізичними особами-підприємцями, які є платниками єдиного податку другої - четвертої груп, обсяг доходу яких протягом календарного року не перевищує 220 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року, незалежно від обраного виду діяльності [2].

РРО та/або ПРРО застосовується:

-з 1 січня 2021 року до 1 січня 2022 року фізичними особами-підприємцями, які є платниками єдиного податку другої - четвертої груп, обсяг доходу яких протягом календарного року перевищує 220 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року, незалежно від обраного виду діяльності;

-з 1 січня 2021 року до 1 січня 2022 року фізичними особами-підприємцями, які є платниками єдиного податку другої - четвертої груп, які здійснюють такі види діяльності: реалізацію технічно складних побутових товарів, що підлягають гарантійному ремонту; реалізацію лікарських засобів, виробів медичного призначення та надання платних послуг у сфері охорони здоров'я; реалізацію ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння [2].

Потрібно пам'ятати, у разі перевищення фізичною особою – підприємцем, який є платником єдиного податку другої, третьої або четвертої груп в календарному році обсягу доходу, що не перевищує 220 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року, застосування РРО та/або ПРРО для такого платника єдиного податку є обов'язковим. Тому з першого числа першого місяця кварталу, наступного за виникненням такого перевищення такий платник єдиного податку зобов'язаний почати застосовувати РРО та/або ПРРО та продовжувати в усіх наступних податкових періодах протягом реєстрації суб'єкта господарювання як платника єдиного податку[2].

Загальновідомим є те, що застосування суб'єктами господарювання спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності як спеціального податкового режиму покликане для становлення та розвитку малого підприємництва, розвитку бізнесу шляхом зменшення податкового тиску, зокрема, але не виключно, на ФО-П.

При цьому застосування ФО-П зазначеного податкового режиму, який передбачає заміну сплати окремих податків і зборів на сплату єдиного податку з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності, *часто розглядається з боку*

держави як спосіб уникнення оподаткування та часткової мінізації своєї господарської діяльності. Тому наразі держава замість забезпечення стабільного розвитку малого підприємництва прагне наповнення державного та місцевих бюджетів шляхом детінізації бізнесу, одним з елементів якого є детінізація розрахунків у сфері торгівлі та послуг. Важко прогнозувати результати таких змін, однак наразі на етапі їх апробації виявляються як переваги (зручність, дешевше застосування ПРРО), так і недоліки (тотальна фіскалізація, тиск на представників малого підприємництва).

Список використаних джерел:

1. Пояснювальна записка до Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» щодо детінізації розрахунків в сфері торгівлі і послуг. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=1053-1&skl=10 (дата звернення 24.02.2021).

2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n8462> (дата звернення 24.02.2021).

3. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг: Закон України від 06.07.1995 р. № 265/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80/ed20210101#Text> (дата звернення 24.02.2021).

4. Про внесення змін до Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» та інших законів України щодо детінізації розрахунків у сфері торгівлі та послуг: Закон України від 20.09.2019 р. № 128-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/128-20#Text> (дата звернення 24.02.2021).

5. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо детінізації розрахунків у сфері торгівлі і послуг: Закон України від 20.09.2019 р. № 129-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/129-20#top> (дата звернення 24.02.2021).

6. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо лібералізації застосування реєстраторів розрахункових операцій платниками єдиного податку та скасування механізму компенсації покупцям (споживачам) за скаргами щодо порушення встановленого порядку проведення розрахункових операцій частини суми застосованих штрафних санкцій: Закон України від 01.12.2020 р. № 1017-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1017-20#Text> (дата звернення 24.02.2021).